

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА**

Інженерно-педагогічний факультет

“Затверджено”

на засіданні Приймальної комісії
НПУ імені М.П. Драгоманова
протокол № 4 від «30» березня 2017 р.
Голова Приймальної комісії
_____ Андрющенко В.П.

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
(СПІВБЕСІДИ)**

для громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства,
при вступі на навчання для здобуття освітнього ступеня

«бакалавр»

на базі здобутого освітньо-кваліфікаційного рівня

«молодший спеціаліст»

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ (СПІВБЕСІДИ)

Вступне фахове випробування (співбесіда) на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» проводиться у формі фахового вступного іспиту (співбесіди) за програмними питаннями.

Абітурієнти на початку іспиту (співбесіди) обирають екзаменаційний білет, зміст якого складається з двох програмних питань та одного практичного завдання.

Теоретичні (програмні) питання розроблено з метою визначення рівня підготовленості абітурієнтів з основ композиції та кольорознавства, декоративно-прикладного мистецтва та історії мистецтва.

Екзаменаційне (практичне) завдання - це образна, асоціативно-абстрактна та формальна композиція, яке має виконуватись за обраною темою. Тематика усіх завдань визначена таким чином, щоб виявити здатність абітурієнта до художнього мислення, творчої та просторової уяви, фантазії, уміння вибрати з ряду можливих варіантів один. Завдання з композиції передбачає: уміння організувати розрізнені елементи в єдине ціле; відповідність побудованої композиції тематиці завдання; здібність образно виражати свої задуми на основі спостережень та уявлень; досягнення образності та оригінальності композиційного рішення.

Абітурієнти готуються до відповіді та виконує практичне завдання протягом 4 академічних годин. Іспит (співбесіду) проводять індивідуально з кожним абітурієнтом два члени предметної комісії, склад якої затверджений наказом по університету. Тривалість іспиту - 15-20 хвилин з кожним із абітурієнтів.

Вступне випробування (співбесіда) має на меті:

1. Перевірити відповідність знань, умінь, навичок вступників вимогам програми.
2. Оцінити рівень підготовленості абітурієнтів до майбутньої художньо-проектної діяльності, як основної умови для подальшого навчання у

вищому навчальному закладі та здобуття освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 015 Професійна освіта. Дизайн.

II. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ АБІТУРІЄНТА НА ВСТУПНОМУ ФАХОВОМУ ВИПРОБУВАННІ (ТІЛЬКИ ДЛЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ)

Оцінювання відповіді абітурієнта на фаховому вступному випробуванні здійснюється за заздалегідь розробленими критеріями оцінювання.

Критерії оцінювання – це система якостей, яка дозволяє реалізувати принцип єдності вимог до змісту і форми контролю рівня засвоєння знань і вмінь та їх об'єктивного оцінювання.

Бальна оцінка підготовленості вступника

За шкалою університету	Визначення	Характеристика відповідей абітурієнта	
		на питання теоретичного змісту	на питання практичного змісту
100-123 бали	Низький	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання білету, тому його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання. Наявна повна відсутність умінь міркувати	Невдале компонування зображення на форматі; неоригінальність композиції; непропорційність зображення; негармонійне співвідношення тонів; незавершеність роботи; неакуратне виконання роботи; недостатнє володіння графічними навиками
124-149 балів	Задовільний	Відповіді на питання білету носять фрагментарний характер, характеризуються відтворенням знань на рівні запам'ятовування. Абітурієнт поверхово володіє умінь міркувати, його відповіді супроводжуються другорядними міркуваннями, які інколи не мають безпосереднього відношення до змісту запитання	Вдале компонування зображення на форматі; достатня оригінальність композиції; пропорційність зображення; негармонійне співвідношення тонів; не володіє графічними навиками; незначна незавершеність виконаної роботи; акуратне виконання роботи
150-174 балів	Достатній	У відповідях на питання білету допускаються деякі неточності або помилки непринципового характеру.	Вдале компонування зображення на форматі; оригінальність композиції; пропорційність зображення;

<i>За шкалою</i>	<i>Визначення</i>	<i>Характеристика відповідей абітурієнта</i>	
		Абітурієнт демонструє розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу властивостей. Помітне прагнення абітурієнта логічно розмірковувати при відповіді на питання білета	гармонійне співвідношення тонів; не досконале володіння графічними навиками; завершеність виконаної роботи; недостатня акуратність виконання роботи
175-200 балів	Високий	Абітурієнт дає повну і розгорнуту відповідь на питання білету. Його відповіді свідчать про розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу закономірностей, характеризуються логічністю і послідовністю суджень, без включення випадкових і випадання істотних з них	Грамотне компоування зображення на форматі; цілісність виконаної композиції; оригінальність композиції; пропорційність зображення; досконале володіння графічними навиками; вдале художньо-образне вирішення; гармонійне співвідношення тонів; завершеність виконаної роботи; акуратне виконання роботи

Якщо абітурієнт під час вступного випробування з конкурсного предмету набрав від 100-123 балів, то дана кількість балів вважається не достатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до НПУ імені М. П. Драгоманова.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали (оцінки) вступного фахового випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто приймав участь у випробуванні після закінчення іспиту.

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СПІВБЕСІДИ

Фахова комісія аналізує результати співбесіди методом експертної оцінки й колегіально приймає рішення: про «рекомендовано до зарахування» або «не рекомендовано до зарахування», з урахуванням співбесіди з мови (української, російської).

IV. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ (СПІВБЕСІДИ)

4.1. Питання з історії мистецтв

Історія мистецтва. Стародавній Єгипет: країна і народ, піраміди, ієрогліфи, живопис, скульптура, архітектура, одяг.

Передня Азія: Ассірія, Вавілон, Персія.

Стародавня Греція.

Стародавній Рим: країна, обряди, архітектура, живопис.

Давньохристиянська епоха: боротьба язичництва з християнством, катакомби, базилики і баптистерії, живопис, візантійське мистецтво.

Араби: магометанство, арабський стиль, мавританський стиль, магометанське мистецтво в Індії.

Архітектура на Заході. Італія в епоху Відродження: розквіт мистецтв, Леонардо да Вінчі, Мікеланджело, Рафаель. Венеція. Тиціан.

Нідерланди в епоху Відродження. Країна і народ, світосприйняття нідерландців. Художники до Відродження. Фламандці: Рубенс, Ван Ейк, Тенірс Молодший. Рембрандт, Франс Халс, Доу, Терборх, Метсю, Ваурман, Ван Рейсдал, Поттер.

Іспанія: Рибера, Сурбаран, Веласкес, Мурильо.

Германія в епоху Відродження: Дюрер, Кранах, Гольбейн.

Скульптура, архітектура і утварь епохи Відродження.

Мистецтва в Європі від епохи Відродження до кінця XVIII сторіччя. Італія: Караваджо, Карраччі, Гвидо Рені, Сальватор Роза, Т`єполо, Баттоні та інші. Франція: Пуссен, Клод Желле, Ле Сюер, Шарль Лебрєн, Ватто, Буше, Грез, Давід та інші.

Одяг Середніх віків і Нового часу: Англія (XVII, XVIII і XIX ст.ст.).

Дев'ятнадцяте сторіччя: Франція, Англія в кінці XIX сторіччя, Іспанія, Германія.

Мистецтво в Росії XVIII – XIX століть. Перші художники: Левицький, Лосенко, Боровиковський, Венеціанов, Єгоров, Кипренський, Бруні, Брюлов, Федотов, Іванов. Ге, Перов, Крамської, Рєпін, Поленов, В.Верещагін, Брати

Маковські, Васнецов та інші художники. Пейзажисти. Скульптура. Мистецтво Фінляндії і Польщі в ХІХ ст.

Історія українського мистецтва. Мистецтво доісторичної епохи. Становлення і початкові форми мистецтва. Давньокам'яний вік: будівництво, мобільне мистецтво, убрання. Розвиток мистецтва новокам'яного віку: кераміка, будівництво. Мистецькі набутки доби міді. Трипільська культура: будівництво, ткацтво, убрання, кераміка, дрібна пластика. Середньостогівська культура. Мистецтво доби бронзи: історикокультурна ситуація, архітектура поховальних споруд, будівництво поселень і жител, монументальне мистецтво, мобільне мистецтво, образ і знак, убрання.

Мистецтво ранньоісторичної епохи. Мистецтво кімерійського часу: художній метал, чорноліська культура та убрання населення кімерійського часу. Мистецтво скіфів: історичний контекст, будівництво і монументальне мистецтво, декоративноужиткове мистецтво, скіфське вбрання.

Мистецтво сарматів північного Причорномор'я: декоративноужиткове мистецтво (ранньосарматський період (II – I ст. до н.е.), середньосарматський період (I – середина II ст.), пізньосарматський період (друга половина II – IV ст.)).

Античний світ північного Причорномор'я. Архітектура античних держав: архітектура VI – початку V ст. до н. е., архітектура другої чверті V – початку останньої третини IV ст. до н. е., архітектура елліністичного часу, архітектура в перших століттях нової ери, античні традиції в архітектурі грековарварського напрямку.

Образотворче та вжиткове мистецтво. Живопис (монументальний розпис, мозаїка). Монументальна і малих форм скульптура та пластика. Художні ремесла (коропластика, посуд, вазопис, ювелірні вироби, скло, вироби з дерева та гіпсу, вироби з кістки).

Художня традиція кельтів і латинізованих культур: латенська культура, латенізовані культури.

Мистецтво перехідного періоду: від античності до середньовіччя. Черняхівська культура (будівництво, декоративноужиткове мистецтво, образотворче мистецтво, культові комплекси).

Пам'ятки пізньозарубинецького населення та племен київської культури: кераміка, ювелірні вироби.

Мистецтво середніх віків. Мистецтво Таврії та північного Причорномор'я: містобудування та архітектура (IV – перша половина XIII ст.), містобудування та архітектура (XIII – перша половина XVI ст.), скульптура та архітектурний декор (IV – перша половина XVI ст.), монументальне малярство (IV – перша половина XVI ст.), художні ремесла (IV – перша половина XVI ст.).

Мистецтво племен і народів степу. Гунський та постгунський періоди (кінець IV – друга чверть VII ст.): будівництво та архітектура, опорядження споруд, скульптура та ритовані зображення, художні ремесла.

Тюрко-булгаро-ранньохозарський період (30-ті роки VII – початок VIII ст.): будівництво та архітектура. опорядження споруд, скульптура та металопластика, художні ремесла.

Хозарський період (20–30-ті роки VIII – середина/кінець X ст.): будівництво та архітектура, скульптура, металопластика та ритовані зображення, художні ремесла.

Печенізько-тюрко-половецький період (кінець X – середина / друга половина XIII ст.): будівництво, скульптура та металопластика, художні ремесла.

Монгольський період (середина 40-х років XIII – XIV ст.): будівництво, опорядження споруд, пластика та дрібна скульптура, художні ремесла.

Мистецтво давніх слов'ян і ранньої Русі: язичницька традиція. Період антського та с(к)лавинського ранньодержавних об'єднань (V – кінець VII ст.): будівництво, монументальна скульптура, художні ремесла.

Період племінних князівств та їх об'єднань (кінець VII – перша половина IX ст.): будівництво, скульптура, художні ремесла.

Період ранньої Русі та інших князівств (друга половина IX – кінець X ст.): будівництво, скульптура та пластика, художні ремесла.

Язичницькі осередки верхньої Наддністрянщини (X – перша половина XIII ст.): будівництво, скульптура.

Мистецтво Русі – руської землі великокняжого періоду (кінець X – перша половина XIII ст.): містобудування, культова дерев'яна архітектура, дерев'яні житла, мурована архітектура, скульптура та архітектурний декор, монументальне малярство, іконопис, ілюмінування рукописної книги, різьблення, золотарство, гончарство, виготовлення художнього скла, ткацтво, вишивка.

Мистецтво Русі-України періоду удільних князівств (друга половина XIII – перша половина XVI ст.): містобудування та архітектура, скульптура та архітектурний декор, монументальне малярство, іконопис, ілюмінування рукописної книги, художня обробка металу, гончарство, виготовлення художнього скла, гаптування, ткацтво.

Мистецтво другої половини XVI – XVIII століття. Архітектура. Образотворче мистецтво: скульптура, живопис, графіка.

Мистецтво середини XVII – XVIII століття. Архітектура. Образотворче мистецтво: скульптура, живопис, графіка.

Мистецтво другої половини – кінця XVIII століття. Архітектура. Образотворче мистецтво: скульптура, живопис, графіка.

Декоративно-вжиткове мистецтво: гончарство, склоробне ремесло, гаптування та шитво, дереворізблення, металоластика. Декоративне мистецтво Криму.

Ренесанс і бароко: український вимір.

Українське мистецтво XIX сторіччя. Поєднання національних традицій з впливами художніх культур Росії та Європи. Архітектура. Образотворче мистецтво. Декоративно-вжиткове мистецтво.

Мистецтво XX століття. Мистецтво 1900-х – першої половини 1930-х років: архітектура, живопис, український авангард, графіка, скульптура, декоративне мистецтво.

Мистецтво другої половини 1930-х – першої половини 1950-х років: архітектура, живопис, графіка, скульптура, декоративне мистецтво.

Мистецтво другої половини 1950-х – 1980-х років: архітектура, живопис, графіка, книжкова графіка, скульптура, монументально-декоративне мистецтво, декоративно-ужиткове мистецтво.

Мистецтво 1990-х років: архітектура, візуальне мистецтво, графіка, скульптура, народне мистецтво, професійне декоративне мистецтво.

4.2. Питання з основ композиції та кольорознавства

Основи композиції. Композиція як засіб гармонізації об'єктів дизайну. Роль і значення композицій у професійній діяльності дизайнера. Сфери застосування графічних композицій.

Види композиції в дизайні: площинна, площинно-фронтальна, об'ємна, об'ємно-просторова.

Засоби візуалізації композиції: крапка, лінія, пляма, площа, об'єм, тон, колір, світлотінь, освітлення, матеріал, фактура, текстура.

Композиційні засоби виразності: статика, динаміка, симетрія, асиметрія, контраст, нюанс, рівновага, нерівноваженість, ритм, метр, модуль, домінанта, акцент, пропорції і масштаб.

Категорії композиції. Основні закони композиції: закон цілісності, супідрядності, міри; об'ємно-просторова структура, тектоніка.

Кольорознавство. Загальні питання кольорознавства. Роль кольору в біологічному світі. Значення кольору в житті людини. Поняття про колір в традиційних культурах. Роль кольору в міфологічному мисленні. Сфери використання кольору. Донауковий період у розвитку проблеми кольору. Виникнення і розвиток науки про колір.

Фізичні основи кольору. Хвильова природа кольору. Світло і колір. Кольоровий спектр. Поняття основного кольору. Утворення забарвлення предметів.

Сприйняття кольору. Фізіологічні основи вчення про колір. Органи зору. Процес зорового сприйняття. Особливості зору (аккомодация, денний і сутінковий зір, адаптация, іррадіация, одночасний і послідовний контрасти, кольорові тіні). Кольорова сліпота.

Колір, як компонент дизайну. Закономірності впливу кольору на людину.

Оптичний і емоційний вплив кольору (враження однорідності кольору, оптичні елюзії, зорова зміна простору шляхом використання властивостей кольору, психологічний і фізіологічний вплив кольору, асоціації і кольорова символіка, вплив кольору на відстані, вплив в залежності від структури поверхні і характеру матеріалу).

Кольоровий круг. Кольорові гармонії. Круг природніх кольорів по Гете. Ахроматичні кольори. Основні і додаткові кольори. Великий кольоровий круг Освальда. Гармонійні поєднання (однотонні гармонії, гармонії споріднених кольорів, споріднено-контрастних, контрастних і контрастно-додаткових кольорів).

Основи колориметрії. Кількісні оцінки кольору (кольоровий тон, чистота кольору, коефіцієнт відображення кольором світла). Змішування кольорів (складання, субтракція, змішування пігментів). Кольорові моделі. Основи колориметрії. Типи колориметрів. Принцип дії візуального і фотометричного колориметра.

Колір і штучне середовище. Зміна кольорового тону і світлоти при різних видах освітлення. Використання кольору в навчальних, промислових приміщеннях. Кольорове оформлення інтер'єру житлових приміщень. Колір в рекламі. Колір в ландшафтному дизайні. Колір в книжковому оформленні. Кольорові пігменти і барвники.

4.3. Питання з декоративно-прикладного мистецтва

Декоративно-прикладне мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво, його джерела, своєрідність і художньо-виражальні особливості. Історичні закономірності розвитку декоративної творчості. Основні принципи декоративно-прикладного мистецтва. Види декоративно-прикладного мистецтва і народні художні промисли України.

Українська кераміка. Історія виникнення керамічного промислу. Кераміка, її основні види.

Основні центри виготовлення гончарних виробів в Україні (Київської, Полтавської, Чернігівська області, Поділля, Закарпаття).

Мистецтво витинанки. Історія виникнення промислу. Типологія витинанок. Технічні прийоми виконання витинанок. Матеріали й інструменти для виконання витинанок.

Писанкарство в Україні. Писанкарство - вид декоративно-прикладного мистецтва. Українська писанка. Історія виникнення промислу. Від старовини до сучасності. Типологія писанок. Технологія виготовлення писанок різних видів. Матеріали, барвники, інструменти, необхідні для розпису писанок.

Декоративний розпис. Основи петриківського розпису. Розпис - вид декору предметів побуту. Історія виникнення, виражальні особливості, національний колорит петриківського розпису. Майстри Петриківки. Матеріали та інструменти, необхідні для розпису,

Елементи петриківського розпису.

Художня обробка дерева. Історія виникнення промислу. Принципи класифікації художніх виробів з дерева. Їх асортимент. Методи й прийоми виготовлення виробів з дерева. Основні промисли з виробництва художньої обробки дерева. Промислові об'єднання Західної України, які спеціалізуються з виробництва дерев'яних художніх виробів

Художнє ткацтво, вишивка. Виникнення мистецтва вишивки і ткацтва. Класифікація художніх виробів з вишивкою. Характеристика орнаментальних композицій, що традиційно використовують в українській вишивці і ткацтві. Прийоми стилізації, застосовані у вишивці і ткацтві України. Використання вишивки в прикрасі українського національного костюма. Технічні прийоми і кольорові рішення, що застосовуються у вишивках України. Відмінні риси вишитих і тканих виробів, виготовлених у різних регіонах нашої країни.

Український народний костюм і прикраси. Історія виникнення українського народного костюма. Основні функції національного одягу та їх історична динаміка. Зміст етнічної функції народного національного костюма. Класифікація традиційного українського одягу. Зразки національного одягу поясної групи. Зразки національного одягу натільної групи.

Теорія мистецтва. Мистецтво і художник: уява, процес творчості, оригінальність і традиція, сенс і стиль, самовираження і глядацьке сприйняття,

смаки. Сприйняття мистецтва. Візуальні елементи: лінія, колір, освітлення, композиція, площина і об'єм, простір. Походження мистецтва. Класифікація за видами: архітектура, живопис (танкова, монументальна), скульптура (станкова, монументальна, нумізматики), графіка (станкова, книжкова), декоративно-прикладне та жанри: портрет, пейзаж, натюрморт, жанрова картина. Матеріали та техніки виконання.

4.4. Екзаменаційне (практичне) завдання з композиції

Створення образної композиції за допомогою засобів візуалізації композиції.

Орієнтовні теми: Ранкова роса. Музика дощу. Кіноматограф. Всесвіт та ін.

Мета: виявлення здатності вступника до створення в уяві та відображення на заданому форматі композиції, що відповідає характеру завдання.

Вирішення: ахроматичне, монохромне, поліхромне (на вибір абітурієнта).

Зображення: двовимірне, тривимірне або синтезоване (площинне).

Засоби зображення: графічні, живописні (на вибір абітурієнта).

Матеріали та інструменти: папір, олівці, пензлі, пера, лінійки, лекала, фарби.

Аплікація не допускається!

Формат: А4.

Вимоги до виконання завдання:

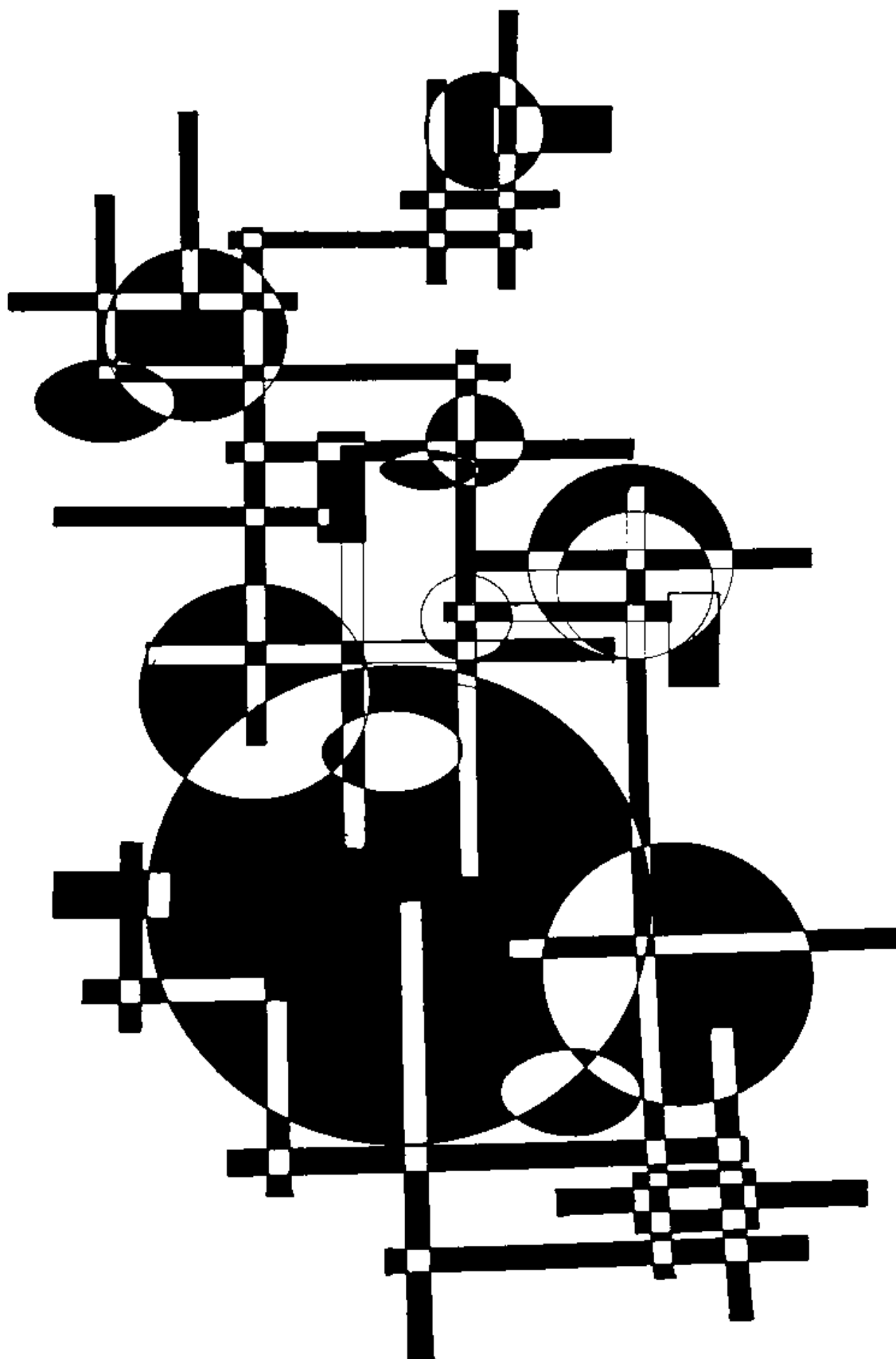
- відповідність композиції заданій умові;
- якість komponування складових частин композиції;
- досягнення цілісності зображення;
- гармонійність та виразність композиції в цілому;
- здібність образно виражати свої задуми на основі спостережень та уявлень.

Термін виконання: 4 академічні години.

ЗРАЗОК ПРАКТИЧНОГО ЗАВДАННЯ І ВАРІАНТ ВИКОНАННЯ

Створення образної композиції за допомогою кола та прямих ліній.

Орієнтовні теми: Ранкове сонце. Морське дно.

V. Для пільгових категорій осіб, яким надано право складати вступні випробування (особи, що потребують особливих умов складання випробувань) в НПУ імені М. П. Драгоманова за рішенням Приймальної комісії створюються особливі умови для проходження вступних випробувань.

VI. СТРУКТУРА БІЛЕТУ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ (СПІВБЕСІДИ)

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова
Інженерно-педагогічний факультет

Освітній ступінь – «Бакалавр»

Галузь знань: 01 Освіта

Спеціальність: 015 Професійна освіта. Дизайн

На базі ОКР - молодший спеціаліст

Вступне фахове
випробування
(співбесіда)

Екзаменаційний білет № 1

1. Мистецтво Русі-України періоду удільних князівств (друга половина XIII – перша половина XVI ст.).
2. Фізіологічні основи вчення про колір.
3. Створення образної композиції за допомогою кола та прямих ліній на тему: «Ранкове сонце. Морське дно».

*Затверджено на засіданні Приймальної комісії НПУ ім. М.П.Драгоманова
Протокол № 4 від «30» березня 2017 року*

Голова фахової комісії _____ / _____ /

Підпис

Прізвище, ім'я, по-батькові

VII. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеев С. О колорите. – 1974.
2. Антонович Є. А., Захарчук-Чугай Р. В., Станкевич М. Є. Декоративно-прикладне мистецтво: навчальний посібник для студентів педагогічних інститутів. – Львів, 1992.
3. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие / Р. Арнхейм; [пер. с англ.]. — Москва: Прогресс, 1974. — 392 с.
4. Аронов В. Р. Художник и предметное творчество / В. Р. Аронов. — Москва: – Советский художник, –1987. – 232 с.

5. Аронов В. Р. Архитектура и дизайн. – М.: ЦНТИ по гражданству, строительству и архитектуре, 1975. – 339 с.
6. Баратулин В. А. Художественная обработка дерева: - М.: Легпромбытиздат, 1989.
7. Бардина Р. А. Изделия народных художественных промыслов и сувениры. — М., 1990.
8. Вильчинский В. М. Учись рисовать. – К. 1989.
9. Власов Н. В. Российский дизайн. Очерки истории отечественного дизайна. – М.: Союз дизайнеров России, 2001. – Т.1,2
10. Волков А. Цвет в живописи. – М. Изобразительное искусство, 1992.
11. Волкотруб И. Т. Основы художественного конструирования / И. Т. Волкотруб. К.: – Вища школа, 1988. – 191 с.
12. Голубева О. Л. Основы композиции / О. Л. Голубева — Москва: Искусство, 2004. — 120 с.
13. Грожан Д. В. Справочник начинающего дизайнера. – Ростов н/Д: Феникс, 2005. – 318 с.
14. Даниленко В. Я. Дизайн: підручник / В. Я. Даниленко. — Х.: ХДАДМ, 2003. — 320 с.
15. Даниэль С. М. Искусство видеть / Даниэль С. М. – Ленинград: Искусство, Ленинградское отделение, 1990. — 223 с.
16. Дмитриева Н. А. Краткая история искусств. От древнейших времен по XVI - М., 1985.
17. Жданова Н.С. Перспектива (учебное пособие) / Н. С. Жданова. – М.: Владос, 2004. – 224 с.
18. Заева-Бурдонская Е. А. Курасов С. В. Формообразование в дизайне среды. Метод стилизации. Учебное пособие. — М.: МГХПУ имени С. Г. Строганова, 2008. — 236 с.
19. Зайцев А. Наука о цвете и живопись. – М. Прогресс, 1986.
20. Ильина Т. В. История искусств. Учебное пособие для вузов. - М., 1983.
21. Ковешникова Н. А. Дизайн: история и теория: Учеб. пособие. – М.: Омега-Л, 2005. – 224 с.

22. Кравец В. И. Колористическое формообразование в архитектуре. – Харьков: Вища школа, 1987. – 131 с.
23. Кравич Д. П., Овсійчук В. А., Черепанова С. О. Українське мистецтво: Навч. посібн.: У 3 ч. – Львів, 2004.
24. Легенький Ю. Г. Від ремесла до творчості: Збірник. - К. 1990.
25. Матенко К. І. Український народний одяг. – К., 1977.
26. Махмудова Х. И. Роспись по дереву. - М., 1987.
27. Михайленко В. Є. Основи композиції / В. Є. Михайленко. – К.: Каравела, 2004. – 304 с.
28. Нестеренко О. И. Краткая энциклопедия дизайна. – М.: Молодая гвардия, 1994. – 334 с.
29. Николаева Т. Д. Украинская народная одежда. Среднее Поднепровье. - К., 1987.
30. Рафаенко В. Я. Народные художественные промыслы. - М., 1988.
31. Рунге В. Ф. История дизайна науки и техники. – М., 2006.
32. Сензюк П. К. Композиция в декоративно-прикладном искусстве, - К., 1988.
33. Станкевич М. А. Украинские вытынанки. - К., 1984.
34. Сумцов Н. Ф. Писанки. – К., 1981.
35. Тиц А. А., Воробьева Е. В. Пластический язык архитектуры. – М.: Стройиздат, 1986. – 312 с.
36. Цойгнер Г. Учение о цвете. – М. Издательство литературы по строительству, 1971. – 158 с.
37. Шпара П. Е., Шпара И. П. Техническая эстетика и основы художественного конструирования К.: Вища школа, 1989. — 247 с.
38. Янсон Х. В. и Янсон Энтони Ф. Основы истории искусств. Спб., 1996
http://www.etnolog.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=162